



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# **Theologia Scholastica**

**Mayr, Anton**

**MDCCXXXII**

Quæstio I. De Existentia, & Natura Angelorum.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)



# TRACTATUS THEOLOGICUS

In Primam Partem

D. THOMÆ AQUINATIS  
DE ANGELIS.



**P**ost examinatas quaestiones de DEO, pergit Angelicus ad considerationem Angelorum, qui ex genere suo præstantissimæ sunt creaturæ. Nomen Angeli autem non tam substantiam, quam officium Spirituum illorum indiget, ut habet Divus Gregorius homil. 34. in Evangelia; significat enim nuncium: attamen jam vox hæc per antonomasiam naturas illas spirituales completas, & frequentius quidem Genios Cœlestes significat, aliquoties tamen etiam infernales demones, ut Matth. 25. v. 41. Qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus. Agnovere Angelos etiam ipsi Gentiles, & Aristoteles quidem eos Intelligentias vocat, Plato secundarios Deos, Animæque cœlorum. Nos de eorum Natura, & Gratia, item Meritis, Peccatis, ac Pœnis, sed paucis agemus. Qui plura desiderat, Suarezium adeat, qui totum prægrandem de Angelis offeret.

## DISPUTATIO I.

De Natura, ac Naturalibus Proprietatibus Angelorum.

**E**xaminabimus hac disputatione, an Angeli in hac rerum universitate existant: an sint corporei: an spiritus puri: an immortales: an speciei, an numero diversi: quam habeant vim se movendi, cognoscendi, volendi, loquendi &c. quæ etsi videantur ad Philosophiam spectare, tamen longa jam consuetudine hanc materiam præscribere Theologi, ex eo etiam titulo, quod doctrina de Angelis, ut plurimum, nitatur principiis fidei, aut Theologiae, & ex sola ratione naturali exacte hauriri non possit.

### QUÆSTIO I.

De Existentia, & Natura Angelorum.

### ARTICULUS I.

An Angeli existant.

**P**er Angelum, ut dictum, intelligimus antonomastice substantiam creatam, intellectualem, spirituales, completam, hoc est, substantiam quandam, à DEO productam, intellectualem.

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. 1.

ctu, & consequenter etiam voluntate, præditam, omnis corporis, etiam tenuissimi, expertem, quæ non sit ordinata ad constituendum cum corpore aliquo compositum, velut anima hominis ordinatur ad corpus; & faciendum cum isto compositum humanum: ex quo ipso capite Angelus, utpote spiritus purus, atque completus, animâ humanâ superior est, habetque naturam altiore, & DEO similiores: quamvis quoad gratiam aliquando ab homine, e. g. B. Virgine, excedatur.

**4.** Dico 1. Angeli defacto existunt; consequenter etiam possibiles sunt. Conclusio est de fide contra Atheos, qui unâ cum DEO etiam alios spiritus negant: item contra quosdam Philosophos, relatos ab Aristotele 4. phys. t. 52. & Sadducæos, ut habetur Act. 23. v. 8. Prob. Matth. 18. v. 10. dicitur: Angeli eorum in cœlis semper vident faciem Patris. innumeris etiam aliis Scripturæ locis fit mentio Angelorum. Concilium Lateranense quoque C. Firmiter, de summa Trinitate sic habet: Sua omnipotentis virtute simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam, spiritualem, & corporalem, Angelicam videlicet, & mundanam, ac deinde humanam, quasi communem ex spiritu, & corpore constitutam. Accedunt Patrum testimonia infinita, in omnibus eorum libris passim obvia.

**5.** Dico 2. Existentia Angelorum non potest ratione naturali demonstrari. ita Valentia tom. 1. disp. 4. q. 1. punct. 1. Arriaga trad. de Angel. disp. 1. sec. 1. cum pluribus aliis. Prob. Effectus mirabiles, superantes humanam potentiam, si sunt boni, & honesti, e. g. motus cœlorum, gubernatio entium materialium in bonum hominis, possunt adscribi DEO: si sunt mali, vel inordinati, e. g. in energumenis, possunt adscribi animabus separatis: ergo ex his effectibus non demonstrantur Angeli. Sed neque ex perfectione universi evidenter inferitur existentia Angelorum; quia sine istis tamen mundus fuisset sufficienter perfectus, & juxta normam voluntatis Divinæ formaliter perfectissimus, etsi Angelis caruisset: materialiter autem perfectissimus mundus esse non debet; cum neque nunc talis sit. Dixi: demonstrari: an enim non possint Angeli naturali ratione probabiliter adstrui, multi Auctores non examinant. vide tamen Arriagam loc. cit. ubi rationem aliis efficacior putat esse desumptam ex mendacis energumensorum, & magicis effectibus: quamquam nec istam dicat convincere; cum certum non sit.

A

fit



sit, an non hæc omnia ab animabus separatis provenire valeant.

6. Quantus jam numerus Angelorum existat, dici non potest, ut etiam fatetur D. Dionys. de celesti Hierarchia c. 14. ubi tamen addit, eos numero exsuperare corporea. Maximum esse, constat ex Danielis 7. v. 10. ubi dicitur: *Millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei.* Angelicus 1. p. q. 50. a. 3. in corp. ait: *Rationabile est, quod substantie immateriales excedant secundum multitudinem substantias materiales, quasi incomparabiliter.* hoc Valentia, Granadus, Molina, ita intelligunt, ut excedant omnem multitudinem specierum corporalium, non verò individuorum, ut explicat etiam Cajetanus, & seipsum Angelicus q. 6. de potentia a. 6. in corp. dicens: *Substantie incorporeæ (sicut Dionysius dicit quarto capite celestis Hierarchie) omnem multitudinem materialium specierum transcendunt.* nam individua materialia, successive existentia, itémque omnes arenæ maris, & pulveres terræ, utique Angelorum numerum excedunt. Quidam ex parabola boni Pastoris, relinquentis nonaginta novem oves in deserto, & quærentis unam perditam, inferunt, numerum Angelorum saltem nonaginta novem vicibus superare numerum hominum; cum per ovem illam natura humana intelligatur.

7. Ob. 1. contra 2. conclus. Mundus sine Angelis esset imperfectus, & consequenter dedeceret DEUM creatorem: ergo evidenter debent dari Angeli. Confirm. 1. Effectus est imperfectus, nisi assimilatur suæ causæ, quantum potest: sed mundus absque Angelis non assimilaretur suæ causæ, sive DEO, quantum potest: ergo. Confirm. 2. Omne agens intendit se propagare, imprimendo effectibus similitudinem, quantum potest: ergo etiam DEUS: sed hic potest maiorem similitudinem imprimere Angelis, quam aliis creaturis: ergo debet eam imprimere, & consequenter Angelos producere. Confirm. 3. S. August. de liber. arbitr. 1. 3. c. 5. ait: *Quidquid enim tibi vera ratione melius occurrerit, scias, fecisse DEUM.* ergo DEUS necessario semper facit, quod est melius: sed melius est, in mundo esse Angelos: ergo.

8. Resp. disting. ant. mundus sine Angelis esset imperfectus negativè, seu materialiter minus perfectus, conc. ant. esset positivè imperfectus, neg. antec. & conf. Ratio hæc probaret, DEUM etiam debuisset producere unionem Hypostaticam. Ad 1. confir. dist. ma. effectus est imperfectus, nisi assimilatur ipsi causæ, neg. ma. nisi assimilatur ideæ, quam causa habet de ipso. conc. ma. & om. mi. neg. conf. Scriptio, quamvis sit effectus hominis, non debet habere maximam similitudinem cum homine, sed tantum cum idea, vel conceptu scribendi. Ad 2. confir. disting. antec. omne agens necessarium, & generans in similitudinem naturæ, intendit se ita propagare. conc. antec. etiam agens liberum. neg. antec. & conf. Ad 3. confir. S. Aug. illo cap. paulò superius hæc præmittit: *Cujus DEI profectio largissima bonitas iustissime laudaretur, etiamsi aliquo inferiore creature gradu nos condidisset.* in forma dist. 1. conf. DEUS necessario facit, quod est melius, hoc est, ad finem, hic, & nunc ab ipso intentum, convenientius, conc. conf. melius materialiter, neg.

conf. aliàs DEUS nihil potuisset producere, quam quod produxit; hoc enim esset melius, & ad illud fuisset necessitatus. hac de re plura in tract. de Incarnat. ubi de necessitate Incarnationis.

9. Ob. 2. DEUS in omnibus operibus intendit necessario suam gloriam: sed hunc finem obtinere non potest sine Angelis: ergo, prob. mi. Gloria est clara cum laude notitia: sed hæc non habetur sine Angelis; cum homo non cognoscat perfecte opera DEI: ergo. Confir. Mundus habet aptitudinem passivam, ut terminet cognitionem comprehensivam sui: ergo debet etiam dari potentia activa eliciendi eam cognitionem: atqui hæc non potest dari sine Angelis: ergo, prob. 1. conf. aliàs frustra daretur comprehensibilitas, sicut frustra daretur color, si non daretur oculus: mi. subsumpta non est dubia; quia humanus intellectus non est comprehensivus universi.

10. Resp. dist. ma. DEUS necessario intendit aliquam gloriam, conc. ma. intendit omnem. neg. ma. & dist. sic min. neg. conf. Posset DEUS producere creaturas adhuc magis comprehensivas mundi, & consequenter magis DEUM glorificantes, quam Angeli, non autem propterea debet: unde sufficere DEO potuisset laus ab hominibus. Imò quidam admittit, mundum potuisse creari absque omni creatura rationali: quo casu DEUS tantum habuisset gloriam latius sumptam, quam dare possent creaturæ irrationales. Ad confir. neg. conf. Non omnibus potentiis passivis, formaliter talibus, correspondere debet potentia activa, actu existens: sufficit, si sit possibilis. Certè quodlibet ens habet potentiam recipiendi varias perfectiones, quas nunquam recipit, & consequenter per accidens caret hoc fine, licet non careat alio. Quare, etiamsi potentia passiva mundi ad terminandam comprehensionem sui non obtineret hunc suum finem, formaliter sumptum, tamen mundus, realiter sumptus, plurimos alios obtineret.

11. Ad prob. dist. illat. eomprehensibilitas mundi daretur frustra per accidens, sicut potentia terminandi nobiliorem comprehensionem, quam habeant defacto Angeli. conc. illat. daretur frustra per se. neg. illat. mundo enim per accidens fuisset, si Angeli non fuissent creati, adeoque ipse à nulla creatura naturaliter comprehendi potuisset. Quod spectat ad colorem, vel iste habet alium finem, prudenter intendibilem, distinctum à visione, vel non: si primum, poterit dari sine oculo: si secundum, hæc ipsa est disparitas; quia utique mundus habet alium finem. e. g. ut creaturæ rationales serviant DEO, irrationales homini. Responderi potest 2. neg. mi. subsumptam. DEUS posset homini infundere species comprehensivas universi, quo casu comprehenderet mundum. Quòd autem debeat dari creatura, cui naturaliter debeantur hæc species, unde demonstrabitur?

12. Petes: Quando Angeli creati sunt. Resp. imprimis, non esse creatos ab æterno; nam etsi omitteretur possibilis creatura ab æterno, tamen nulla defacto ita producta est, ut habet Lateranense citatum n. 4. ubi dicitur *ab initia temporis* utraque creatura, spiritualis, & corporea condita. Quo verò tempore fuerint crea-



ti, videtur Moyses tacuisse; quia ejus intentio fuit, solam describere creationem mundi corporei, nisi dicamus, ut videtur S. Augustinus velle l. 11. de civit. DEI c. 9. § l. 2. super Genes. ad lit. c. 8. relatus à S. Thoma 1. p. q. 62. a. 3. arg. 1. Angelos in sacris Scripturis intelligi nomine coeli, aut lucis.

13. Molina, Zumel, & alii putant, esse de fide, quod non sint creati ante mundum corporeum; cum Lateranense dicat, simul creatam utramque naturam. Sed non videtur Concilium aliquid definire voluisse contra gravissimos Patres Gregor. Nazianzenum, Hieron. Damascenum, & Doctores Græcos, qui teste Angelico 1. p. q. 61. a. 3. ad 1. concorditer oppositum docent: insuper illud simul, aut intelligi potest de similitudine morali, quæ non tollitur intervallo brevissimo: aut significare potest idem, ac pariter, hoc est, tam unam, quam alteram, sicut intelligitur illud Ecclesiastici 18. v. 1. Qui vivit in æternum, creavit omnia simul. probabilis tamen Concilium intelligitur de similitudine omnimoda: unde communis est opinio cum S. Thoma loc. modo cit. in corp. quod Angeli non fuerint ante mundum corporeum creati, sed simul cum isto. Quod etiam videtur insinuari Jobi 38. v. 7. ubi aliquo modo dici videtur, quod DEUM, ponentem fundamenta terræ, laudarent simul astra matutina, & jubilarent omnes Filii DEI, sive Angeli.

## ARTICULUS II.

### Quales sint Angeli.

14. Dico 1. Angeli sunt puri Spiritus. ita omnes cum S. Thoma 1. p. q. 50. a. 1. in corp. & sumitur ex Lateranensi cit. n. 4. ubi dicitur creatura spiritalis, distincta à creatura mixta, seu homine, ex corpore, & anima composito, de quo capitulo meretur videri Suarez de Angelis l. 1. c. 6. maxime à n. 9. § 10. ubi ait, saltem nostram assertionem sine temeritate negari non posse. Scriptura etiam sæpe Angelos vocat simpliciter Spiritus: & D. Dionys. de Divinis nominibus c. 4. sub initium loquens de Angelis, ut patet ex inferius dictis eodem capite, dicit: *Mente prædita sunt essentia... vitæque habent sempiternam... ab omni interitu, morte, materia, ortuque soluta, ac libera.* Similia habent alii SS. PP. passim, quos vide apud Platelium. Sed neque est ulla ratio asserendi Angelis corpora, etiam tantum subtilissima, præsertim cum integra legio demonum in uno homine compenetrata fuisse legatur in Evangelio.

15. Dico 2. Angeli sunt penitus simplices, nullaque ratione compositi ex materia, ac forma. ita S. Thomas 1. p. q. 50. a. 2. in corp. & alii omnes. Prob. Nulla est necessitas adstruendi in ipsis ullam talem compositionem; neque etiam Angelus est substantia incompleta, ut anima rationalis, quæ tanquam forma exigit subiectum: sed est completa substantia, nullo modo ordinata ad corpus. Nota tamen, nos ab Angelis tantum excludere compositionem substantialem materiæ & formæ: non verò naturæ, & personæ, si personæ sit aliquid positivum. minus excludimus compositionem accidentalem; quia Angelis, tanquam subiectis, uniuntur

cognitiones, & volitiones: minime autem excludimus compositionem tantum metaphysicam ex genere, & differentia.

16. Dico 3. Angeli sunt immortales, & incorruptibiles. ita iterum S. Thomas 1. p. q. 50. a. 5. & omnes alii. Prob. ex D. Dionysio cit. n. 14. Dein Angeli non possunt destrui manente subiecto; quia non habent subiectum: ergo sunt incorruptibiles. Quod autem sint immortales, habetur, tum ex eodem D. Dionysio supra citato, tum ex Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 8. ubi definitur, animam humanam immortalem esse: consequenter magis erunt immortales Angeli: imò pro his militant, & efficacius, eadem rationes, quæ pro anima hominis; neque enim dependent à materia, neque habent ullum contrarium, exigens eorum destructionem, nec etiam pro bono universi: ergo exigunt semper conservari. Eadem immortalitas Angelorum adstruitur in Synodo VI. actione 11. in Epistola Sophronii circa medium, ubi dicitur: *Sic hominum anime permanent incorruptæ, sic Angeli immortales perseverant.*

17. Dico 4. Probabiliter aliqui saltem Angeli inter se specie differunt. ita S. Thomas 1. p. q. 50. a. 4. in corp. & defecto communis. Prob. Angeli habent valde diversam dignitatem, & diversa officia: ergo eam habent, vel ratione diversæ naturæ, adeoque hæc differt specie: vel habent ratione gratiæ, & tunc iterum differunt specie; nam, ut S. Thomas 1. p. q. 62. a. 6. in corp. & Magister sententiarum l. 2. distinct. 3. § 2. ex Paribus infert, gratia Angelis data fuit juxta proportionem naturalium, adeoque si diversa fuit in illis gratia, etiam naturalia in ipsis diversa sunt. Rursus SS. Patres Luciferum vocant cæteris perfectiorem, & videntur intelligere perfectiorem etiam quoad naturam. Sic S. Gregorius l. 32. moral. c. 18. ait, quod alios Angelos quasi vestem ad ornamentum suum habuerit; quod eorum claritatem transcederit, imò comparatione claritatis suæ obumbraverit, & obumbrando operuerit; quod cunctos scientiâ superârât &c. vide Suarez l. 1. de Angelis c. 12. Accedit ratio Magistri sententiarum loc. cit. si cut in corporibus datur multiplex differentia specifica, ita probabiliter etiam datur in spiritibus; neque enim ista minus, quam illa, servit ad pulchritudinem universi. Si autem aliqui Angeli specie differunt, saltem tres Hierarchiæ ita inter se differunt; quia istæ inter se officiis maxime diversæ sunt.

18. Numerantur autem Angelorum Chori, seu Ordines novem, sc. Angeli, Archangeli, Principatus, Potestates, Dominationes, Virtutes, Throni, Cherubim, Seraphim: qui nominantur in Scripturis, ut ostendit S. Gregorius homil. 34. in Evangelia. Hi autem chori rediguntur in tres Hierarchias, quarum qualibet tres ordines complectitur, & suprema quidem Seraphim, Cherubim, Thronos: media Virtutes, Dominationes, & Potestates: infima Principatus, Archangelos, & Angelos. vide Suarez l. 1. c. 13. Licet autem inter hos ordines sit diversitas, non tantum nominis, sed etiam aliqua officii, & dignitatis, tamen quandoque alicui Angelo tribuitur in latiori significatione nomen ordinis, in quo non est: hoc tamen nil probat contra nos; nam sicut nomen Angeli tribuitur omnibus, licet an-



tonomasticè sit proprium infimo ordini, ita potest etiam e.g. nomen Virtutis tribui alicui ex inferiore, vel etiam superiore ordine: Sic SS. Michaël, Gabriel, & Raphaël vocantur Archangeli, & tamen videntur esse ex altiore, non tantum Choro, sed etiam Hierarchia. vide Suarez *loc. cit.*

19. Dico 5. Non tamen omnes Angeli differunt specie, ita contra Thomistas communius Scholastici, S. Bonavent. Albertus, Scotus, & alii apud Valentia *tom. 1. disp. 4. q. 1. punct. 3.* Prob. Non repugnant Angeli, solo numero diversi, ut patebit ex objectionum solutione: ergo non debet dici sine ratione, quod omnes producti sint specie diversi; cum in pluribus non eluceat ullum prædicatum specie diversum, saltem nullum nobis sit cognitum: ergo sicut de corporeis dicimus, quod plura sint ejusdem speciei; quia non apparet prædicatum specie diversum, ita quoque dicendum de spiritualibus. Dein supposita jam multiplicatione specierum, ordo individuorum similium servit ad pulchritudinem universi, itemque ad societatem, & amicitiam naturalem. Rursus non videtur DEUS voluisse innumeras Angelorum species totaliter à se abicere, & damnare: ergo ex eadem specie quidam Angeli sunt damnati, alii verò ejusdem speciei sunt servati. Ulterius plures Angeli conveniunt in officio, ordine &c. ergo probabiliter etiam in specie. Plures congruentias vide apud Suarez *l. 1. c. 15.* neque tamen certi quidquam in hac materia expectes.

## ARTICULUS III.

### Solvuntur Objectiones.

20. **O**B. 1. contra primam conclusionem. Patres plures attribuunt Angelis corpora: ergo etiam nos debemus ipsis corpora tribuere. Confir. in Synodo Generali VII. *actione quinta* approbatur scriptum Joannis Episcopi Thessalonicensis, qui docuit, Angelos posse pingi: quia non essent incorporeales omnino, & invisibiles, sed subtiles corpore, aërei, atque ignei: ergo. Resp. Et si aliqui Patres olim, rebus adhuc obscuris, ita sensissent, modò non amplius ita sentirent. Sed & plerique pati possunt mitiorem expositionem.

21. S. Gregorius *homil. 10. in Evangelia* Angelum quidem vocat animal rationale: sed per animal tantum videtur intelligere vivens; nam *l. 4. Dialogorum c. 29.* daemones vocat incorporeos. S. August. *l. 21. de civit. c. 10. & epist. 250. sub finem* nihil absolute asserit. A S. Basilio *l. de Spiritu S. ad Amphiloctium c. 16.* Angeli quidem vocantur ignis: sed addita limitatione *immaterialis*, hoc est, metaphoricus, propter subtilitatem nempe, & celeritatem.

22. Ad confir. nego conseq. nam hæc Synodus non approbavit rationem Joannis illius, sed tantum conclusionem, scilicet Angelos posse pingi. Neque rationes, à privato præsertim auctore, allatæ in Concilio, sunt hujus definitiones, ut patet ex hoc ipso Concilio, & in hac questione; nam, cum lectus esset liber hujus ipsius Joannis, dixit Tharasius, Præsul Constantinopolitanus: *Ostendit autem Pater, quod & Angelos pingere oporteat, quando circumscribi possunt, & ut homines apparuerunt. Sacra Synodus dixit, Etiam Domi-*

ne. Ennulla approbatio rationis superioris. Illud autem: *circumscribi possunt*: non significat, eos habere quantitatem corporalem, sed limitationem quoad locum: quod etiam spiritibus convenit.

23. Ob. 2. *Gen. 6. v. 4.* dicitur, quod Filii DEI, seu Angeli, commixti sint filiabus hominum, & genuerint gigantes: ergo fuere corporei. Resp. per Filios DEI ibi non intelligi Angelos, sed Filios Seth, & Enos, qui dicti sunt Filii DEI, eo quod vigeret apud ipsos cultus veri DEI, cum Filia Cain mali genitoris dicerentur Filia hominum. Neque refert, Septuaginta Interpretes loco *Filii DEI* legere *Angeli*; nam & homines in Scripturis vocantur Angeli, & usitato etiam modo loquendi parvuli innocentes: imò vox hæc, ut dictum *n. 1.* significat *nuncium*. Certè boni Angeli non potuerunt ita peccare: mali non sunt Filii DEI: ergo non intelliguntur ibi veri Angeli. Quod si aliquando operà demonis incubi natus esset homo, vel aliud animal, id contigisset medio semine, aliunde translatò, de quo Deltius in *disquis. mag. tom. 1. l. 2. q. 15.* operà autem demonis succubi non potest nasci animal, ut rectè Platellius *p. 1. c. 6. n. 325.*

24. Ob. 3. Daemones ligantur, ut à Raphaële *Tob. 8. v. 3.* Angeli boni edunt, ut *Tobia 12. v. 19.* gaudent locis palustribus *Tob. 40. v. 16.* fugantur sono cytharæ, ut à Davide *1. Reg. 16. v. 23.* item odore, ut incenso jecore pilis *Tob. 6. v. 19.* cruciantur igne *Matth. 25. v. 4.* gestantur in annulis; timent gladios, virgas, gallos gallinaceos; gaudent nidioribus sacrificiorum gentilium &c. ergo debent habere corpora. Resp. daemones non ligari vinculis corporeis, sed moralibus, scilicet imperio DEI, & Angelorum Sanctorum. Comestio Angelorum non est vera, & physica, sed mystica, & sic Raphaël ait ad Tobiam *c. 12. v. 19. Videbar quidem vobiscum manducare, & bibere, sed ego cibo invisibili, & pota, qui ab hominibus videri non potest, utor.* Per loca palustria intelliguntur mysticè animæ molles.

25. Sonus cytharæ, non physice, sed aliquo modo moraliter, potest pellere, seu impedire daemonem; nempe dissipando melancholicam, quæ est dispositio ad recipiendas, præsertim desperabundas, demonis tentationes. Iecur incensum, non naturaliter, sed miraculose, fugavit daemonem. Poena ignis infernalis est miraculosa. Quod addit in annulis diabolus, fit ex pacto superstitioso: & qui probabitur, adesse semper, pro omni instanti physico, quasi in carcere? Timorem quandoque fingit daemon ad demetandos magos, ne isti sibi timeant à diabolo.

26. Dices. Quomodo igitur sæpissime visibiliter apparent Angeli? Resp. eos assumere corpora, & sic verè apparere, non tantum imaginariè, seu tantum movendo species phantasticas, & phantasiam immutando: quanquam etiam sic apparere possint, præsertim, si uni tantum videantur, non aliis. Sic vera fuit apparitio S. Raphaëlis; quia fuit constans, & ab omnibus præsentibus eodem modo percepta; neque enim credibile est, S. Angelum omnium obviatorum phantasiam immutasse. item verè apparuit daemon Christo; quia non habuit potestatem in ejus phantasiam. Corpora autem ordinariè non sunt carnea, sed ex aère, aliisque corpusculis, efformata, ut figurâ externâ referrent corpora humana solida, & palpabilia.



27. Hæc tamen corpora Angeli non assumunt, ut forma informans; hinc nequeunt vitaliter in illis operari: consequenter nec possunt valide baptizare. Sed neque ea assumunt præcisè ut motor qualiscunque, sed ut motor representatus per corpus assumptum: ad quod tria requiruntur: 1. ut Angelus sit corpori intimè præsens. 2. ut speciali influxu dirigat, moveat, & contineat corpus, ne dissolvatur. 3. ut in eo aliquid operetur, eoque utatur tanquam suo, sive ad personam suam specialiter representandam. Quare, licet Angelus possit assumere etiam corpus vivum, exercendo in eo operationes, quæ non possunt attribui illi corpori, seu animali, ut dæmon assumpsit corpus veri, & vivi serpentis, non tamen dicitur dæmon assumere corpus energumeni; quia non utitur eo corpore, tanquam proprio, ad specialem sui representationem, & dæmon de energumeno loquitur, tanquam de persona à se distincta: imò etiam energumenus sapissimè loquitur in persona propria.

28. Ob. 4. contra 3. conclus. In Synodo Vi. actione 11. ante verba à nobis citata n. 16. dicitur, Angelos esse immortales, non naturâ, sed gratiâ: ergo. Confirm. 1. Angelus nondum existens non habet jus ad conservationem: ergo etiam existens non habet jus ad conservationem, prob. conseq. Nihil gratuitum gravat donantem: ergo prima productio gratuita non obligat DEUM ad conservationem. Confirm. 2. Quod naturaliter alicui debetur, debet procedere ab intrinseca ejus virtute: atqui conservatio æterna non procedit ab intrinseca virtute Angeli: ergo. Resp. disting. antec. dicitur, Angelos esse immortales, non naturâ, hoc est, non essentialiter, ita, ut nec de absoluta potentia possint destrui: sed gratiâ, hoc est, beneficio creationis gratuito. conc. antec. gratiâ tantum supernaturali. neg. antec. & conf. Concilium tantum vult, Angelos non esse immortales essentialiter, ut DEUS, de quo 1. ad Tim. 6. v. 16. dicitur: *Solus habet immortalitatem*.

29. Ad 1. confirm. neg. conseq. ad prob. neg. antec. quia gratuita promissio gravat promittentem: & sic Angelus, gratuito accipiens creationem, accepit etiam gratuito jus ad conservationem: sicut gratuito accipiendo gratiam supernaturalem, accipimus jus ad beatitudinem. Ad 2. confirm. neg. ma. Materia exigit naturaliter formam, quæ non potest produci à materiâ intrinseca virtute: quare tantum naturalis est potentia passiva, exigens potentiam activam, quæ possit satisfacere exigentiæ. Alias objectiones, quæ æquè pugnant contra immortalitatem animæ rationalis, suppono solutas in Philosophia: cumque potissimum eò tendant, quòd immortalitas animæ non sit demonstrata, nos autem hîc præscindamus, an immortalitas Angelorum demonstretur, an non, nobis objici nequeunt.

30. Ob. 5. contra 4. conclus. S. Athanas. q. 8. ad Antiochum ait: *Una est, & eadem essentia Angelorum, sicut etiam una tantum est essentia hominum*. Similia habent alii Patres apud Suarez de Ang. l. 1. c. 12. ergo. Resp. 1. eum librum verosimiliter non esse S. Athanasii, sed alterius longè recentioris, ut ostendit Bellarminus de Script. Eccles. observ. in tom. 4. S. Athanasii. Resp. 2.

cum Eximio, eandem esse naturam Angelorum non in specie infima, sed subalterna. Ex eo autem, quòd homines in infima specie conveniant, non debet etiam dici, Angelos ita convenire; quia instituitur quidem in citato textu paritas, aut comparatio cum natura humana, at tamen propterea non debet esse similitudo omnimoda. Sic etiam in Symbolo dicit idem S. Athanasius: *Sicut anima rationalis, & caro unus est homo, ita DEUS, & homo unus est Christus*. Et tamen non est similitudo omnimoda; non enim, ut anima, & caro, ita etiam DEUS, & homo, conveniunt in unam naturam completam, sed tantum in unam Personam. Loquuntur scilicet PP. de Angelis, tanquam ejusdem naturæ spiritibus; quia conveniunt in prima, & nobis præcipuè cognita, perfectione naturæ, scilicet in prædicato intellectivi spiritualis.

31. Ob. 6. contra 5. conclus. Juxta Aristotelem, & D. Thomam differunt individualiter illa, quæ differunt materialiter, seu per ordinem ad materiam, præsertim signatam certis accidentibus, & alia differunt specie: sed Angeli, utpote spiritus completi, non differunt per ordinem ad materiam: ergo. Confirm. 1. Quæ non differunt per materiam, differunt per formam: atqui diversitas formæ est diversitas specifica: ergo. Confirm. 2. Juxta nos non possent Angeli ab invicem discerni, & consequenter tolleretur omnis ordo, & communicatio inter Angelos: hoc admitti non potest: ergo. Confirm. 3. Ordo per se, seu specificus, melior est, quàm ordo per accidens, seu tantum individualis: ergo ille datur inter entia valde perfecta, ut sunt Angeli.

32. Resp. Differre materialiter est differre in prædicato non considerabili à scientiis: sic respectu Matheseos circulus aureus, ac ferreus differunt materialiter: & sic etiam Angeli differunt materialiter ratione prædicati individualis. Eodem modo exponi possunt S. Thomas, & Aristoteles. Certè Angelicus etiam in Angelis admittit materialitatem; unde per hanc non intelligit materiam physicam. Et quomodo individualiter inter se differunt cognitiones Angelicæ de eodem objecto? Si dicas, substantiam Angeli respectu cognitionum esse subjectum, & aliquo modo materiam, jam fateris, quòd non exigatur materia physica. Ulterius si ipsæ particule materiæ, quia sunt subjectum, possunt individualiter inter se differre, cur non substantiæ spirituales? In forma neg. ma. vel ejus suppositum.

33. Ad 1. confirm. dist. ma. Quæ non differunt per materiam, differunt per formam, hoc est, per formalitatem hæcceitatis, conc. ma. per formam, vel prædicatum pluribus commune, aut specificum. neg. ma. & dist. sic min. neg. conseq. Ad 2. confirm. neg. ma. In primis DEUS, comprehendens ipsam individuationem, non indiget alio discerniculo. Si hanc Angeli non discernunt, possunt discerni ex accidentibus spiritualibus diversis, quæ æquè possunt dari, ac materialia, & similia esse aliquo modo characteri baptismali &c. Ad 3. confirm. Cur non etiam datur hic ordo inter homines? Sufficit itaque dari ordinem per se inter species: quanquam & hunc



hunc multi negent; cum plures species possint esse æquæ perfectæ. In forma vel neg. antec. quia melior est ordo mixtus ex specifico, & individuali: vel disting. ant. ordo per se est materialiter melior. om. ant. est formaliter melior. neg. ant. & conseq. Non debet autem DEUS semper intendere, aut facere, quod materialiter melius est.

## QUÆSTIO II.

### De Potentia locomotiva Angelorum.

## ARTICULUS I.

### Per quid, & quomodo Angelus sit in loco.

34. **C**onsentunt omnes, Angelum non esse in loco circumscriptivè, hoc est, vel ita, ut pars quæque Angeli correspondeat cuicunque parti spatii divisibilis, vel ita, ut superficies locati contingatur à superficie loci ambientis; nam utrumque, ut patet, non convenit Angelo indivisibili, & spirituali. At verò Angelus est in loco definitivè, hoc est, indivisibiliter in loco divisibili, & totus in toto, atque etiam totus in quolibet parte spatii, sicut scilicet anima humana est in corpore. Certè Angelus non est nullibi; nam, ut ait S. Augustinus de immortalitate animæ c. 1. Quidquid est, nusquam esse non potest. Rursus Angeli dicuntur esse in cælo Marci 13. v. 32. vel in sepulchro Christi Matth. 28. v. 2. Accedit, quod entis creati limitatio non patitur, rem esse sine ubicatione, sicut nec sine duratione.

35. Dico. Angeli sunt in loco formaliter per entitatem modalem superadditam. ita Suarez l. 4. de Angelis c. 2. n. 4. Platellius, & alii, præsertim nostri, communis. Probatur eo modo, quo Philosophi probant, ubicationem corporum esse distinctam à corporibus; quia scilicet substantia Angeli est indifferens, ut hîc, vel ibi sit. Neque afferri potest, tanquam determinativum, negatio distantiae; cum explicari non possit, quid tandem negetur, nisi ubicatio modalis, certa puncta imaginaria fixa, hac vel illa ratione, respiciens. Quod si afferas decretum DEI, afferes quidem causam locationis, aut loci, non verò formam actu dominantem locatum. Si pertinaciter contendere velis, per decretum DEI Angelum esse formaliter locatum, dic, cur non pariter murus per idem decretum sit formaliter albus sine albedine &c? Certè aliud reponere non poteris, quàm quod quidem denominationes aliquæ morales possint explicari per decretum DEI, ejusque certum modum tendendi, sed non denominationes physicae, & intrinsecæ: at talis denominatio physica etiam est esse hîc, & non alibi.

36. Quidam dicunt, Angelum esse in loco per suam operationem: at hi non adstruunt formalem præsentiam, sed potius signum præsentiae; ubi enim Angelus operatur, est præsens, saltem nisi operetur miraculosè. At verò Angelus etiam præsens esse potest, ubi non operatur; nec enim

operatur aliquid in cælum empyreum; gratis enim fingit Cajetanus operationem, nobis incognitam: quin etiam potest Angelus supernaturaliter operari, ubi non est: item potest naturaliter manens in eodem loco mutare operationem, e. g. si intra locum suum adequatum moveat corpus sursum, atque deorsum. Insuper potest mutare locum non mutata operatione, e. g. si cum homine moveatur, & semper conservet in ipso eandem piam inspirationem &c. Tandem, ut observat Vasquez, Angelus, movens cælum, operatur motum in toto cælo: non tamen ideo existit in toto cælo; ergo.

37. Elparza l. 2. de Angelis q. 9. a. 4. vult, Angelum posse dici, physicè præsentem in loco per operationem; cum enim Angelus non possit approximari quantitativè, seu per contactum quantitatis, potest approximari loco, vel corpori per contactum virtutis, seu per applicationem potentiae activæ, quatenus in loco corporeo extrinseco aliquid operatur, & ratione hujus operationis habet specialem habitudinem ad locum, quæ dici potest locatio physica. Idem, saltem quoad substantiam, docet Platellius p. 1. c. 6. n. 338. & sic intelligi potest S. Damascenus, qui l. 1. de fide c. 17. ait, Angelum esse in loco: Propterea, quod adest intelligibiliter, & operatur secundum suam naturam, ubi vox adest significat præsentiam formalem (quam Elparza loc. cit. vocat metaphysicam) vox operatur alteram physicam. Quidam dicunt, Angelum esse corpori præsentem per unionem physicam: sed gratis hoc dicitur: præterquam quod nec continuativa, nec informativa unio esse posset; cum spiritus nequeat corpori continuari, nec substantia completa aliam informare.

38. Quæritur ulterius 1. An ubicatio Angeli sit spiritualis? Responderetur affirmativè; quod enim recipitur in puro spiritu, nec habet connexionem cum materia, aut quantitate, ut juxta Philosophos spirituale. Ubi nota, ubicationem Angeli hunc non affigere loco extrinseco; alias enim etiam ubicatio turris Academicæ eam affigeret aëri: consequenter hoc mutato, mutaret turris singulis instantibus locum extrinsecum, & intrinsecum, quod non est verisimile.

39. Potest tamen ubicatio Angeli esse divisibilis, ut docet Suarez de Angelis l. 4. c. 17. & Platellius p. 1. c. 6. n. 340. nam divisibile recipi potest in indivisibili; sic enim in anima rationali recipitur unio cum corpore, quæ est divisibilis; alias enim quovis instanti, quo homo nutritur, deberet produci unio animæ cum corpore, totaliter nova. Nec etiam repugnat divisibilitas enti spirituali; quia non probatur repugnantia: & ij, qui admittunt habitus intellectuales, distinctos à speciebus, admittunt, eos augeri per additionem gradus ad gradum. Neque hinc sequitur, Angelum non esse totum in qualibet parte spatii; si enim anima, quævis unione divisibili unita, potest esse tota in qualibet parte corporis, poterit etiam Angelus ita esse in spatio. Nota tamen, sermonem hîc esse de ubicatione in spatio divisibili; si enim hoc esset punctum indivisibile, non esset ratio, cur ubicatio divisibilis esset.

40. Quæritur 2. An Angelus possit esse in plu-